

Voorwoord

Voor jullie ligt de nieuwsbrief voor november. Hij volgt kort op deze van oktober, maar zie dat als een poging om terug iets beter op ritme te komen (als me dat al zou lukken).

Eerst en vooral een woordje van dank aan Astrid De Troch van de Sint-Paulus-school te Gent en meester Bert van de Vrije basisschool Heilig Hart te Temse voor hun bijdragen aan de Sticordibank. Mede door hen haalt deze nu een gemiddeld aantal bezoekers van 250 per dag. Wat op zich bewijst dat er nood was aan een dergelijk initiatief. Nieuwe materialen blijven dus welkom!

In deze nieuwsbrief houden we het rustig. Her en der zijn mensen aan het schrijven gegaan in verband met hun visie op het al dan niet invoeren van de nieuwe AVI-procedure. Vanuit de verschillende netten hebben mensen mij daarover aangesproken. Zoals de kaarten nu liggen, hoop ik dat men netoverschrijdend tot een consensus voor Vlaanderen zal komen. Dat is alvast noodzakelijk. Als één van de belangrijkste redenen om de nieuwe AVI-procedure niet in te voeren het gebrek aan Vlaamse normen zou zijn, dan hoop ik dat men nu al gezamenlijk mankracht en middelen vrijmaakt om zowel de vernieuwde Cito-toetsen (Leestechniek en leestempo) als de nieuwe AVI-kaarten voor Vlaanderen te normeren. Afwachten en naar elkaar kijken heeft hier echt geen zin, want zelfs het werk van Wini Boonen zal binnen enkele jaren helemaal verouderd en onbetrouwbaar zijn.

Het groeiende aantal inschrijvingen op de nieuwsbrief hebben mij vorig jaar doen overschakelen naar een nieuw e-mailprogramma. De overschakeling is voor de meeste onder jullie ongemerkt verlopen. Een van de belangrijkste vernieuwingen is dat het programma nu zelf bijhoudt welke e-mailadressen het niet heeft kunnen bereiken. Dit kan allerlei redenen hebben, onder andere het bokkeren door een spamfilter of een postbus van een persoon die te vol zit. Adressen die twee maal na elkaar niet bereikbaar zijn worden automatisch uit de verzendlijst gehaald en krijgen dan de nieuwsbrief niet meer. Dit doe ik om de duur van het verzenden van alle nieuwsbrieven zo kort mogelijk te houden. Naargelang van de grootte van de nieuwsbrief duurt dit nu tussen de vier en vijf uur. Ik doe dit verder ook om mijn maandelijkse limiet van gegevens die ik naar het Internet mag opladen niet te overschrijden. Voor een nieuwsbrief met een gemiddelde grootte van 256 Kb betekent dit immers 375 Mb aan gegevens die moeten verstuurd worden. Dus: als je de nieuwsbrief kreeg en hem nu al een paar keer gemist hebt, schrijf je dan opnieuw in via het formulier op mijn website. Waarom deze uitleg? Om misverstanden te vermijden. Ik houd me echt niet bezig met het selecteren van wie de nieuwsbrief wel en niet mag krijgen. Moest dat zo zijn, dan zou ik ze ook niet ter beschikking stellen via een website. Wie trouwens suggesties heeft om de nieuwsbrief nog efficiënter te verzenden mag deze altijd geven. De enige voorwaarde die ik stel is dat ik ze op naam kan blijven verzenden zodat de nieuwsbrief niet wordt tegengehouden als spam.

*Het is veel gemakkelijker kritisch te zijn
dan nauwkeurig.*

(Benjamin Disraeli)

Lieven

Leesplezier voorop!

AVI loslaten is de titel van een folder van de *Werkgroep jeugd-boeken* van de *Nederlandse Vereniging van Letterkundigen*. Deze folder is hun reactie op het feit dat het kiezen van een boek voor een kind steeds vaker wordt bepaald door het AVI-niveau en er geen (of te weinig) rekening wordt gehouden met het leesplezier

59

Jaargang 8

November 2008

Lieven Coppens

nieuwsbrief.leren@gmail.com

Nieuwsbrief leren

Leren en studeren thuis en op school

www.nieuwsbriefleren.be

van het kind enerzijds en de inhoudelijke en literaire kwaliteit van het boek anderzijds. Het lezen van een boek verschillende functies kan hebben. Lezen...

- ...is ontspannend.
- ...stimuleert de creativiteit en de fantasie.
- ...helpt om emoties te verwerken en te duiden.
- ...geeft kinderen informatie over uiteenlopende onderwerpen en verbreedt het wereldbeeld.
- ...heeft een opvoedkundige functie.
- ...bevordert het gevoel voor esthetiek.
- ...verrijkt de woordenschat.
- ...bevordert de taalvaardigheid.
- ...bevordert de uitdrukingsvaardigheid.

Het leesplezier is de noodzakelijke voorwaarde om deze functies te kunnen waarmaken. Omdat ik het volgende niet kernachtiger kan samenvatten dan het in deze folder staat, citeer ik:

De AVI-meting is gericht op het leestechische niveau van een tekst. Het is een toetsinstrument dat vooral in het onderwijs thuishoort. Alleen voor de eerste leesboekjes kan de AVI-aanduiding ook buiten het onderwijs een zinvol hulpmiddel zijn. Beginnende lezers moeten bepaalde leestechische stappen maken voor ze een tekst probleemloos kunnen lezen.

Vanaf AVI 5 kennen de kinderen de belangrijkste leesmoeilijkheden en kunnen ze, als ze dat willen, ook voor een hoger AVI-niveau kiezen. Het lezen gaat dan iets langzamer, maar de keuze aan boeken wordt groter. De interesses van een kind bepalen zo wat het leest. Dat kan ook een boek zijn dat leestechisch te gemakkelijk is. Waarom niet? Het is belangrijk dat een boek aanspreekt. Te gemakkelijk en te moeilijk zijn op zich al vreemde opvattingen. Ze duwen boeken en lezers in hokjes.

Kinderen hebben de ene keer zin in een voorspelbaar verhaal dat gemakkelijk leest en laten zich een andere keer fascineren door boeken die situaties, culturen en meningen beschrijven die zij van thuis misschien niet kennen. Kinderen kunnen zich ook laten grijpen door het ritme van de taal en de betovering van de woorden.

En kinderen met leesproblemen? Ook zij kunnen gebaat zijn bij een 'lekker' boek dat ze misschien niet helemaal vlekkeloos kunnen lezen, maar waaraan ze wel plezier beleven.

De werkgroep adviseert dan ook om de AVI-aanduiding zoveel mogelijk los te laten buiten de onderwijs-situatie en betreft het dat ouders in de boekhandel of in de bibliotheek vragen naar boekjes van bijvoorbeeld AVI-niveau 5 (oude procedure) of AVI E5 (nieuwe procedure). Interesses en leesplezier moeten bij het kiezen van een goed boek vooropstaan.

Tot slot geven ze 7 tips voor ouders om het leesplezier bij kinderen te stimuleren. Ik geef ze hieronder integraal weer, ook al herhaal ik hiermee voor een deel wat ik al in vroegere nieuwsbrieven schreef.

[1] Lees veel voor

Zorg dat u er zelf plezier in hebt. Kies alleen voor boeken die u en uw kind allebei mooi vinden. Neem de tijd voor voorlezen en kies een rustig plekje. Dat hoeft echt niet in bed, maar kan ook gezellig op de bank. Lees zo mogelijk elke dag voor, zodat het een vaste gewoonte wordt.

[2] Lees veel samen

Lees elke dag samen met uw kind, ook in de vakanties. Zorg dat het zelfstandig minstens 5 tot 10 minuten leest. Alleen door doen, leer je het. Begin aan een geschikt boek en laat het kind zelf verder lezen.

[3] Geef het goede voorbeeld

Zorg voor een leessfeer thuis. Laat zien hoe leuk lezen is. Lees zelf boeken en kranten. Neem uw kind mee naar de bibliotheek.

[4] Neem een abonnement op een kindertijdschrift.

Er is een ruime keuze.

[5] Zorg dat het lezen prettig blijft

Bemoedig uw kind maar dwing niet. Houd lezen speels. Zorg voor succeservaringen en sluit aan bij de interesse van uw kind.

[6] Leer uw kind kiezen

Laat uw kind zelf kiezen. Een boek waar het zin in heeft, geeft de meeste kans op succes. Bekijk samen verfilmingen van boeken. Ga naar theatervoorstellingen van boeken. Geef uw kind eventueel luisterboeken. Op deze manier ontwikkelt uw kind zijn smaak en maakt het kennis met uiteenlopende genres.

[7] Laat het AVI-niveau los

Lezers zijn uniek en boeken zijn uniek. Welke lezer bij welk boek past mag niet worden bepaald door een niveau-indeling die voor het onderwijs is ontworpen. Durf een eigen oordeel te vormen.

Aangezien ik dit een heel mooi overzicht vind, en ook de visie die erachter zit onderschrijf, maakte ik er een afzonderlijke fiche van die je kunt afhalen op mijn website www.nieuwsbrieferen.be (ga hiervoor naar de rubriek *materialen*¹. Voor de volledige tekst verwijst ik naar de folder zelf²

Aankondiging: toetspakket beginnende geletterdheid

Om in het eerste leerjaar goed te leren lezen moet men in de kleuterklas al aandacht hebben voor klanken en letters. Iedere kleuterschool werkt dan ook aan de ontwikkeling van deze beginnende geletterdheid. Een onderdeel van de testbatterij die gebruikt wordt voor het bepalen van de zogenaamde 'schoolrijpheid' is daar aan gewijd. Het Nederlandse CPS brengt nu de *Toetsen voor beginnende geletterdheid* uit waarmee dit op een gestructureerde en eenvoudige manier kan gebeuren.

Toetsen voor beginnende geletterdheid biedt leerkrachten van groep 1 en 2 (de tweede en derde kleuterklas in Vlaanderen) de mogelijkheid om de taalontwikkeling van hun kleuters op de voet te volgen. De (aanvullende) toetsen voor groep 3 (het eerste leerjaar) komen in het voorjaar van 2009 uit. Het toetspakket biedt materiaal om potentieel taalzwakke kinderen op te sporen op de onderdelen 'woordenschat', 'fonologisch bewustzijn', 'letterkennis' en 'benoemsnelheid'.

De handleiding beschrijft de aard van iedere toets en geeft aanwijzingen voor de afname (bijvoorbeeld individueel of groepsgewijs) en de berekening van een score en een niveau per kind. Een ander praktisch onderdeel vormen de suggesties om taalzwakke leerlingen te helpen en zo leesproblemen te voorkomen.

Concreet bestaat het pakket uit 10 toetsen, waarvan de psychometrische kwaliteiten in de handleiding terug te vinden zijn. Het zijn, geordend volgens het tijdstip van afname:

• Rijmtoets	(april groep 1)
• Woordenschattoets 1	(mei groep 1)
• Woordenschattoets 2	(oktober en mei groep 2)
• Letterkennistoets 1	(oktober groep 2)
• Analysetoets	(oktober en mei groep 2)
• Synthesetoets 1	(oktober groep 2)
• Benoemsnelheid Cijfers en Letters	(april groep 2 en oktober groep 3)
• Letterkennistoets 2	(mei groep 2)
• Synthesetoets 2	(mei groep 2)
• Synthesetoets 3	(oktober groep 3)

Samen met de *Werkmap fonemisch bewustzijn* die ik in een vorig nummer van deze nieuwsbrief besprak³ vormen deze toetsen een krachtig instrument om gericht te werken aan de beginnende geletterdheid van de kleuters én de leerlingen van het eerste leerjaar⁴. De toetsen hebben een Nederlandse normering, wat in Vlaanderen zal gezien worden als een tegenindicatie om ze te gebruiken. Daartegenover staat dat er in Vlaanderen geen waardige tegenhanger zijn van zowel de *Werkmap fonemisch bewustzijn* als van dit *Toetspakket beginnende geletterdheid*.

Toch kan het toetspakket volgens mij in Vlaanderen alvast gebruikt worden als kwalitatief instrument om de zorg in de kleuterschool op het vlak van de beginnende geletterdheid vorm te geven.

¹ Of klik op deze link: <http://users.skynet.be/lieven.coppens/nieuwsfiche003.pdf>.

² Je vindt de folder hier: <http://www.vvl.nu/upload/Folder%20AVI%20loslaten.pdf>.

³ Zie: <http://users.skynet.be/lieven.coppens/nieuwsbrief057.pdf>.

⁴ Het is immers ook nog altijd een deel van de taak van de leerkracht van het eerste leerjaar om aan de schoolrijpheid van de leerlingen te werken.

Praktische gegevens:

Titel *Toetspakket beginnende geletterdheid*
Auteur(s) Cor Aarnoutse (redactie), Joke Beernink, Wim Verhagen
Uitgever CPS *onderwijsontwikkeling en advies*, Amersfoort
Jaar 2008
Bestelnummer 32263
Prijs € 89,90
ISBN 978-90-6508-597-9

Bestellen kan via:

- telefoon: +31 33 453 43 44
- de website: <http://www.cps.nl/uitgeverij>
- e-mail: infodesk@cps.nl

Eens het *Toetspakket beginnende geletterdheid* volledig is, bespreek ik het zeker en vast uitgebreid op mijn weblog <http://boeketje-onderwijs.skynetblogs.be>.

Bedenking: het dilemma van de Nederlandse normen

Kwalitatief goed Nederlands onderwijsmateriaal, dat in Vlaanderen zijn gelijke niet heeft, wordt in datzelfde Vlaanderen vaak aan de scholen ontraden omwille van het ontbreken van Vlaamse normen. Dit gebeurt nu met de nieuwe AVI-procedure, en zal meer dan waarschijnlijk ook gebeuren met het *Toetspakket beginnende geletterdheid*. Toch blijkt in de praktijk dat de Nederlandse normen in veel gevallen meer dan voldoende differentiëren ook in Vlaanderen. Een concreet voorbeeld hiervan – en de scholen die het uitgeprobeerd hebben zullen het met mij beamen, dat weet ik uit verschillende persoonlijke en schriftelijke contacten die ik had via deze nieuwsbrief – zijn de Cito-toetsen *Ordenen, Ruimte en tijd* en *Taal voor kleuters* die een tijd geleden genormeerd werden voor Vlaanderen en via een gratis CD ter beschikking werden gesteld van het basisonderwijs (2003/2004). Al snel na de afname kreeg ik reacties dat de Vlaamse normen niet differentieerden en de kleuters overschatten. Deze scholen zijn dan snel terug overgeschakeld naar de Nederlandse normen die wel voldoende differentieerden. Daarenboven waren de uitslagen ook veel betrouwbaarder dan de resultaten die behaald werden op de Vlaamse muziekinstrumenten.

Terwijl Nederland heel wat onderwijsinstellingen heeft die kwalitatief sterke instrumenten en materialen ontwikkelen ten behoeve van het onderwijs (APS, Cito, CPS, KPC-groep om er maar enkele te noemen) is er in Vlaanderen niets dat daarmee kan vergeleken worden. Ik heb zelfs niet de indruk dat men daar beleidsmatig ook maar bij stilstaat. Het gevolg is dat men ofwel toch grijpt naar het Nederlandse materiaal of dat men individu-, instellings- of netgebonden (en vaak nog op ambachtelijke wijze) dan maar zelf de eigen instrumenten ontwikkelt. En als er dan zeer goede en onderbouwde instrumenten gemaakt worden zoals het LVS-VCLB, moet de permanente opvolging en kwaliteitsverbetering ervan stopgezet worden omwille van het tekort aan financiële middelen en het niet kunnen inzetten van extra mankracht (wat nauw verband houdt met die financiële middelen).

Mijn voorstel: sluit op zijn minst beleidsmatig akkoorden met de Nederlandse instellingen die kwalitatieve materialen ontwikkelen en onderhandel over de mogelijkheden om ze op een verantwoorde manier te normeren voor Vlaanderen. Stel desnoods tijdelijke teams samen van Vlaamse onderwijspsychologen die vertrouwd zijn met testconstructie en normeringsonderzoek om op korte termijn voor correcte Vlaamse normen te zorgen die berekend werden op een voldoende grote en representatieve steekproef. Als het enigszins mogelijk is, zorg dan voor een netoverschrijdende organisatie die dit alles op permanente basis doet. Normen hebben nu eenmaal de neiging om heel snel te verouderen.

Gelijke kansen?

Zonder commentaar.